

Om Malkekvæget i Danmark.

Foredrag ved den 15de danske Landmandsforsamling 1883
af Inspektør N. P. J. Buus.

Ligesom ved de tre nærmest foregaaende Landmandsforsamlinger i Nykjøbing, Viborg og i Svendborg, saaledes har ogsaa den forberedende Komite for dette Møde opfordret mig til at holde et Foredrag her om Malkekvæget i Danmark med særligt Hensyn til Udstillingen ved dette Dyrskue, og jeg har gjerne paataget mig dette Hverv, fordi jeg gjennem en anselig Aarrække med stor Interesse har været knyttet til Bestræbelserne for at forædle og udvikle Malkekvæget af de forskjellige Racer i de forskjellige Egne af Danmark, og jeg skal nu, saa godt som jeg formaaer, støttet til egen Jagttagelse og Erfaring, søge at skildre de forskjellige indenlandske Malkekeracers Udviklingshistorie og deres nuværende Standpunkt, og dernæst give en orienterende Oversigt over Udstillingen.

For nu at vurdere vore Malkekeracer paa rette Maade maa vi betragte dem i Forbindelse med Udviklingen af vor Mælkeridrift og navnlig betragte dem i Forbindelse med vor Kvægavls hele Udviklingsgang i den nærmest forudgaaende Menneskealder, og det vide vi jo alle, at Mejeridriften i Danmark ikke er af nogen gammel Dato; de ældre Landmænd imellem os erindre jo godt de Aar, da den holstenske Mejeridrift førtes herind i Landet, d. v. s. en systematisk ordnet og ledet Mejeridrift efter det holstenske System, der, som en Hovedindtægtskilde for Avlsbruget, først for c. 40 Aar siden har begyndt at brede sig i Danmark. Efter Forløbet af en halv Snes Aar optraadte

den eksempelvis i Forening med en efter den Tids Forhold ukjendt stærk Fodring, og støttet af virksomme og dygtige Talsmænd udbredte den sig stærkt igjennem Halvtredserne dog navnlig paa større Gaarde, tog især med Hensyn til Kvaliteten et mægtigt Opsving igjennem Treserne, da Sagen blev Gjenstand for Videnskabens Paavirkning og Pleje ved Landhusholdningsselskabets og Professor Segelekes Initiativ, slog endelig igjennem i Halvfjerdserne i en saadan Grad og paa en saadan Maade, at den intensive Mejeridrift blev en af de mest fremherskende Faktorer i det danske Landbrug.

Jeg skal ikke opholde mig ved Enkelthederne i denne Udvikling, men maa dog fremhæve, at Exporten, som 1865 udgjorde henimod 40,000 Tdr. Smør, vedblev at holde sig noget nær paa samme Standpunkt indtil 1872, steg saa i store Spring til 80,000, 100,000 Tdr. og kulminerede i Aarene 1875—76 med 110—120,000 Tdr., hvorefter Konjunkturforandringer bragte en ligesaa brat Dalen, dog ikke under 80,000 Tdr. Smør, hvorefter Exporten atter er stigende.

Der kan jo ikke være Tvivl om, at denne voldsomme Stigen af Smørexporten igjennem et saa kort Aaremaal maa i Hovedsagen betragtes som en naturlig Følge af de forudgaaende 20 Aars forberedende Arbejde for Malkekvægets, for Fodringens og for den indre Mejeridrifts Forbedring; men Bevægelsen støttedes og fremskyndedes saa endmere ved en gunstig Konjunkturstigning, som paa en Gang overvandt Betænelighederne hos alle dem, der vare paa Vej og havde forberedt sig, men som ved Siden af rev mange med, der ikke havde forberedt Sagen, men blot fulgte den almindelige Strøm og kunde gjøre det uden Tab for en Tid, nemlig saa længe Konjunkturerne vare gunstige nok, men maatte falde fra, saasnart dette ikke mere var Tilfældet. Men at Exportens Dalen dog ikke gik ned under 80,000 Tdr. i de daarlige Konjunkturer, navnlig 1879, og senere atter har hævet sig til 90,000—100,000 Tdr. maa være et Vidnesbyrd om, at den intensive Mejeridrift hører hjemme i Danmark og har i sit nuværende

Omfang bestaaet sin Prøve. Vor nuværende Smørexport leveres af en lille Million af Malkekøer, som ved Siden af frembringe det Smør, som c. 2 Mill. Mennesker fortære, d. e. hver Kø leverer 20—25 Pund Smør foruden det, som 2 Mennesker spise, hvilket højt regnet dog ikke overstiger 70—80 Pd. Smør aarlig pr. Kø; men naar vi nu vide, at et veldrevet Mejeri leverer fra 110 og til 160 Pd. Smør pr. Kø, eksempelvis mere, saa kunne vi med Sikkerhed slutte, at om end den intensive Mejeridrift er almindelig udbredt og godt rodfæstet, saa er der dog endnu en stor Brøkdæl af Køerne i Danmark, som ikke anvendes til Mejeribrug. Tænke vi endvidere over, hvad det vil sige, at vor almindelige Smørexport i Løbet af ganske faa Aar sprang i Vejret fra c. 40,000 til c. 120,000 Tdr. Smør, men dalede ligesaa brat ved det første Stød af en daarlig Konjunktur, saa maa dette være os en Lære om, at Mejeridriften lader sig ikke forcere frem uden Forberedelse, og at den fremfor alt maa være baseret paa gode Malkekøer.

Men er Mejeridriften i Danmark ikke af nogen gammel Dato, saa ere Malkeracerne det endnu mindre. Øernes Landrace af Kvæg var igjennem Aarhundreders Tarvelighed i Pleje og Levemaade bleven saa fortrykt og forkroblet af Legemsbygning, at den slet ikke kom i Betragtning til Mejeribrug; thi uagtet den utvivlsomt var let modtagelig for Udvikling til Malkekvæg, saa formaade den dog ikke at yde den allerringeste Modstand mod Indførelsen af Anglerkvæg fra Sydslesvig, hvilket der var en forholdsvis let Adgang til, og som i fortrinlig Grad egnede sig for den opstaaende Mejeridrift, og det var aldeles gennemgaaende for Øernes Vedkommende, at det første Skridt, der blev gjort til at forbedre en Besætning, bestod deri, at man udryddede den nationale Race og satte Anglerkvæg istedetfor, og alt, hvad der yderligere blev gjort paa Øerne for Kvægavlens Forbedring, kom udelukkende Anglerkvæget tilgode. Nu er denne Omdannelse af Kvægbestanden foregaaet i et saadant Omfang, at vi maa sige, Øernes almindelige Kvægbestand er af Anglerrace.

Vi kunne ej heller tvivle paa, at Anglerracens Indførelse har været en uberegnelig Vinding for Mejeridriften paa de danske Øer, thi man fik med den en gammel Race, der vist igjennem Aarhundreder var behandlet som Malkeko, avlet, opdrættet og behandlet alene med Mælkeydelsen som Formaal og hjemmehørende i et Distrikt af forholdsvis ringe Omfang, indenfor hvis snævre Grænser hverken Jordbundsforhold eller Kulturforhold eller Sædvaner og Skikke kunne antages at have været meget forskellige, hvorfor ogsaa Anglerkvæget ikke blot dannede en gammel Race med rent Præg af konstant Karakter og med en i Forhold til Størrelsen stærkt udviklet Malkeevne, men det var tillige et mærkværdig ensartet Slags Kvæg, hvor Ensartetheden traadte frem baade i Størrelse, i Form, i Farve samt i Evner og Anlæg. Denne Race havde udviklet sig saaledes i dens milde og frugtbare Hjem; men den kom til Danmarks Øer paa en Tid, da Kvægholdet var i stærk Opkomst, og under Jordbrugets og Kreaturholdets Udvikling blev der anvendt en rigeligere Ernæring baade Sommer og Vinter, end Anglerkvæget hjemme fra var vant til, hvilket i høj Grad har paavirket Anglerkvæget. Det fremtraadte nu med en betydelig større Legemsudvikling end før, det er blevet større, dybere og bredere, og hvor saa Malkeevnen er fulgt med i en tilsvarende Grad, og hvor Anglerkoens oprindelige Karakter og rene Præg er blevet bevaret uforandret, der have vi nu denne Races Mønsterdyr, hvis mærkværdige Evne til at give Mælk ligger i deres kraftige Fordøjelsesevner og deres ensidige Karakter, som bestaaer deri, at naar Mælkeorganerne ere i Virksomhed, saa lægge de Beslag paa al Føden, og Koen malker tillige Kjødet af sig, bliver aaben, kantet og tør; kun ved stærk Overfodring kan den malkende Ko holdes fed; men naar Mælkeorganerne standse deres Virksomhed, saa anvender Dyret den overflødig Næring til atter at samle fyldige Muskler og en kjødfuld Krop, og den kan i den yngre Alder let blive fed.

Denne Evne til at afgive Kjødet, naar Mælkeorganerne

ere i Virksomhed, er en Ejendommelighed ved de ensidige og stærkt udviklede Malkeracer, og det er en Nødvendighed for dem, en Hovedbetingelse for at de kunne yde Mælk nok for Føden og Aar efter Aar bevare deres Frugtbarhed og deres Plads som indbringende Mejerikøer; men det er ogsaa Grunden til, at Dyrene igjennem Generationer efterhaanden faa et tilbagetrængt Muskelsystem med en tør, kantet, noget langagtig og aaben Legemsform, som i Forening med de store Mælkeorganer danne det, vi kalde Malkekoens Præg. Denne Evne og den dermed følgende Mælkeydelse har nu Anglerkvæget i en saadan Grad, at den ikke blot er en god Malkerace, men at den ligefrem maa sættes i Række med de allerbedste og mest indbringende Malkeracer, som Europa ejer. Jeg har et Par Gange havt Lejlighed til at se Anglerkvæget paa internationale Udstillinger sammen med Europas mest berømte Racer; det er naturligvis ikke let at paastaa, at Anglerracen staaer over dem, men jeg kan ej heller paastaa, at nogen af dem staaer afgjort over Anglerracen, naar vi stille Spørgsmaalet saaledes, hvilken Race giver mest Mælk for sin Føde. Jeg omtaler dette alene for at gjøre gjældende, at Anglerracen kan ikke forbedres ved Krydsning med nogen anden Malkerace.

Hvorledes stiller saa den jydske Kvægrace sig i Forhold til Anglerracen? Vi vide jo, at Dommen over jydsk Kvæg vil falde meget forskjellig ud, alt efter det Standpunkt, hvorfra man betragter det, men her spørges fra Mejerigaardenes Standpunkt, hvorvidt er det jydsk Kvæg istand til at udvikle en Malkeevne, der kan tilfredsstille den udviklede Mejeridrifts Fordringer i en saadan Grad, at den kan optage en heldig Konkurrence med Anglerkvæget, som i den sidste Menneskealder er trængt ind i Jylland, alene fordi man har forlangt mere Mælk, end hvad jydsk Kvæg formaaede at yde, medens vi dog maa være enige i, at det vilde være heldigst for Kvægavlen i sin Almindelighed i Jylland, om vi kunde uden Offer hjælpe os med Landracen ogsaa til Mejeribrug.

Kunde vi nu med Rette sige om Anglerracen, at den som ren Malkerace var en gammel, meget ensartet og konstant Race med stærkt fremtrædende Malkeevne, saa maa vi tvertimod sige om den jydsk Race, at den som ren Malkerace betragtet hverken er gammel, ensartet eller konstant og i sin Almindelighed ikke i Besiddelse af nogen stærkt fremtrædende Malkeevne; ja vi maa ligefrem sige, at saaledes, som vi modtog den jydsk Race af vore Forfædre, fandtes den udviklede Malkeevne kun undtagelsesvis, men gode Malkekøer vare ikke nogen almindelig Handelsvare, der kunde kjøbes flokkevis paa Markedet.

Grunden dertil laa nu ingenlunde deri, at det jydsk Kvæg har i Fortiden haft mindre gunstige Livsvilkaar end Kvæget i Anglerracens Hjem i det sydlige Slesvig, snarere har vel det modsatte været Tilfældet, og navnlig i visse Egne af Jylland har Kvægets Vinterfodring utvivlsomt været bedre end i Slesvig; men Grunden er alene at søge i, at det jydsk Kvæg har i Fortiden haft og har tildels endnu andre Fordringer at tilfredsstillende end Malkningen alene; thi i Jylland har Studeopdræt gennem lange Tider været Hovedmaalet for Kreaturholdet, og dertil krævedes ikke Malkepræg, men tvertimod det modsatte, thi man søgte en muskelfyldt Krop med en tæt og sluttet Form; ialtfald trængte man efter det som det ønskeligste, og naar disse Egenskaber fandtes hos Malkekoen, saa skattedes de højere end Malkeevnen. Hvis Koen tillige malkede godt, saa skadede det ikke dens Anseelse, saafremt den blot bevarede Formen og et godt Huld, men malkede den hvert Aar Kjødet bort, tabte den derimod den sluttede Form og blev aaben og kantet, saa var den vel nok værd at beholde som Malkeko, men den yndedes ikke som Tillægsdyr, og den blev ej heller brugt til Kalvetillæg, saafremt det kunde undgaaes. Saa ofte altsaa Malkeevnen under gunstige Ernæringsforhold slog mere end almindelig stærkt igjennem ved enkelte Individer, saa trængtes den atter ligesaa hurtig tilbage, derved at disse Dyr vragedes til Avl. Valget af Tillægsdyr har saaledes i Fortiden været

en almindelig og stadig virkende Hindring for Malkeevnens Udvikling, og gunstige Ernæringsforhold samt alt, hvad der iøvrigt blev gjort for Kvægavlens Forbedring, kom alene Muskelfylden og Legemsformen tilgode, og hvor Ernæringen da ikke blot var god, men hvor Opdrætningen ogsaa var almindelig og gennemført paa en ensartet Maade, fordi man opdrættede allesammen til det samme Marked, der naaede man i Aarenes Løb ikke blot at faa den Form og Legemsbygning, man mest satte Pris paa, men denne Form og Bygning kom ogsaa mest til at danne en Fælleskarakter for hele Egnens Kvægbestand.

Deraf kan det forklares, naar f. Ex. Storstedelen af Thisted Amt og Salling med sine gunstige Ernæringsforhold og med sit overvejende Studeopdræt, der har holdt sig almindelig indtil den allerseneste Tid, fremfor nogen anden Egn i Jylland har fra Fortiden modtaget en Kvægstamme, der udmærkede sig ved en tæt, sluttet, velbygget og muskelfyldig Krop, og ligesom vi kunde sige om Anglerkvæget, at det var ensartet og konstant med udviklet Malkepræg og god Malkeevne, saaledes kunne vi med samme Gyldighed sige om Vestlandskvæget, at det er ensartet og konstant med Præg af Kjødkvæg, og den vestjydske Stamme betragtedes som den bedste jydske Kvægstamme, som det Mønster, andre Egne ogsaa gjerne vilde stile efter, men som de dog ej havde naaet og ej kunde naa paa Grund af de naturlige Forhold.

Men dersom vi nu ville betragte Modsætningen til Vestlandskvæget, d. v. s. den Kvægstamme i Jylland, som staaer Vestlandsstammen fjernest i Udvikling, da behøve vi jo ej at gaa til Heder og Klitter for at opholde os ved disse Egnenes tarvelige Besætning, der er og altid maa staa i Overensstemmelse med de tarvelige Livsvilkaar; derimod ønsker jeg at henlede Opmærksomheden paa Kvægbestanden i det midterste Jyllands dyrkede Egne paa den lette Jord. Ogsaa her finde vi en velbygget og kraftig Kvægbestand, thi god Bygning har man i Jylland altid holdt paa som det første og vigtigste ved Valg af Tillægsdyr,

men det skorter selvfølgelig paa Størrelse og Dybde, men fremfor alt skorter det paa Muskelfylde, fordi Ernæringen aldrig har overskredet den naturlige Mælkeydelses Behov. Kvæget fra de lettere Egne har ikke de fyldige Muskler og det afrundede Ydre, det har tvertimod det tørre Muskel-system og det kantede Ydre fælles med Malkekvæget, men mangler de store Mælkeorganer. Imellem disse to Yderligheder finde vi saa alle de forskjellige Afskygninger af den jyske Race, nogle nærmere Vestlandskvæget, det meste nærmest lig de lettere Egenes Kvæg; men inden den senere Tids Bevægelse gjorde sin Indflydelse gjældende, er det allevegne behandlet og udviklet med Legemsformen og Studeopdrættet som Formaal, uden at Malkeevnen synes at have været Gjenstand for nogen almindelig og særlig Pleje. Men desuagtet skjøner jeg dog ikke rettere, end at, naar vi undtage Vestlandskvæget, som det var for ca. 20 Aar siden, saa staaer hele Jyllands øvrige Kvægbestand dog Malkekarakteren nærmest og er let tilbøjelig til at lade sig udvikle til Malkekvæg, saasnart man lægger Vind derpaa; et Vidnesbyrd derom forekommer Vendsyssels Kvægstamme mig at afgive; thi der have vi det samme fine, tørre Kvæg som i Midtjylland, men det har faaet Mælkeorganerne med og er blevet til virkeligt Malkekvæg, ganske saaledes som man maatte vente at finde det i en Provins, hvor Studeholdet tidligst er holdt op, og hvor Mælkeridrift tidligst har udbredt sig.

Af hvad jeg nu har udviklet fremgaaer, at det jyske Kvæg har i Fortiden været Gjenstand for Omhu og Opmærksomhed og været en vigtig Indtægtskilde for Jylland, paa samme Tid som Øernes Landrace var forsømt og uden Betydning som Indtægtskilde; men deraf kan det ogsaa forstaaes, at den Gang den nyere Tids Bevægelse i Landbruget gjorde sin Indflydelse gjældende og krævede baade Ændring og Udvikling, og da Øernes Landrace derunder blev fortrængt af Anglerkvæget, da var man i Jylland slet ikke tilsinds at opgive den jyske Race, og den Tanke, at det jyske Kvæg skulde afløses eller forbedres

ved Tilførsel af fremmede Racer, blev i lang Tid tilbagevist med en sjælden Enstemmighed, hvorom baade den landøkonomiske Presse og Beretningerne fra de tidligere Landmandsforsamlinger indtil 1861 bære tilstrækkelig tydelige Vidnesbyrd.

Men det var ikke blot de fremmede Racer, navnlig Anglerracen og Korthornsracen, som i lang Tid tilbagevistes som uskikket til Jyllands Brug; ogsaa de Principper for Avlen, hvorved disse Racer vare dannede, nemlig den ensidige Udvikling, stødte an mod de almindelig herskende Anskuelse i Jylland. Den jydsk Kvægrace skulde udvikles som en selvstændig Race uden Paavirkning af andre Racer og efter selvstændige Principper med Mellemløbet som Formaal, og blandt de Mænd, som med særlig Iver og Nidkjerhed arbejdede for den jydsk Races Udvikling, var det en gængse Anskuelse, at man skulde og kunde udvikle en fremragende Malkeevne ved Siden af en fremragende Fedeevne i de samme Individuer.

Jeg nærer nu ingen Tvivl om, at Fremtiden vil vise, at man i Almindelighed gjorde vel i at holde paa den hjemlige Race i Jylland, men at Fremtiden ogsaa vil medføre en klarere Anerkjendelse af den ensidige Udviklings Berettigelse som en nødvendig Betingelse for at faa en jydsk Malkeevne, der kan bestaa i Kampen mod Anglerkvæget, og at Bestræbelserne for at udvikle fremragende Malke- og Fedeevne jævnsides i det samme Individ ikke have nogen Fremtid, men vi maa dog betragte disse Bestræbelser lidt nøjere paa Grund af de indgribende Følger, de umiddelbart have havt for den jydsk Kvægavl.

Det var i Halvtredserne, at den Tanke stod i særlig høj Kurs i Jylland, at det rette Maal for Kvægavlens Udvikling bestod deri, at man søgte baade Fedeevnen forenet, og under Arbejdet derfor blev Malkeevnen en højt skattet Egenskab, dog kun forsaa vidt at den var forenet med et stærkt Huld og en sluttet Bygning. Man traf nu af og til selv blandt Vestlandsracen Individuer, som ved Siden af den gode Bygning ogsaa kunde udvikle

en mønsterværdig god Malkeevne, thi saalænge jeg har kjendt det jydsk Kvæg, har Malkeevnen altid viist Tilbøjelighed til at trænge frem, og man sluttede som saa, at hvad man kan opnaa af disse enkelte Individder, maa ogsaa en hel Besætning kunne præstere, og Opgaven blev nu at danne saadanne Besætninger.

Dette var ganske vist en populær Opgave, og den synes ogsaa at være betragtet som det ideale Maal af Flertallet af jydsk Landmænd, men der synes dog ikke at have været mange, der ret for Alvor have arbejdet paa Sagens Gjennemførelse i Praxis, hvilket vel kan have sin Grund deri, at hverken Mejeridrift eller Fedning havde den nuværende intensive Karakter, og stærk Fodring efter Nutidens Begreber var kun de Færrestes Sag, medens Systemets Gjennemførelse aabenbart krævede en rigeligere Fodring; men af de Enkelte, som i god Tro og med fuldt Alvor bandt an med Opgaven, og det var af Tidens dygtigste, ivrigste og mest ansete Kvægholdere, var der ogsaa adskillige Mænd, som i Løbet af faa Aar bragte deres jydsk Besætninger op til et forbausende højt Standpunkt, som var velskikket til at vedligeholde den almindelige Overbevisning om, at Forening af Fedevne og Malkeevne var det rette Maal at stile efter, thi disse store, velbyggede, stærkt malkende og tilmed meget kjødfulde Køer vare noget af det Skjønneste af den Art, man kunde se, blot nu ogsaa Nedarvningsevnen var tilstede, saa maatte dette Princip jo føre os lige ind paa Kvægavlens Toppunkt. Og Nedarvningsevnen, som skulde overføre paa næste Generation, hvad den nuværende har udviklet, manglede ej heller, thi selvtillagte Dyr stode over de indkjøbte, og dog fik disse Besætninger ingen Fremtid; jeg har været saa heldig at se Levninger af flere Besætninger af den Slags midt i Træserne; det var højt udviklede Dyr af ren Race, store, brede og dybe, med store Malkeorganer samt med en Muskelfylde ved Siden af, saa at de næppe i levende Vægt stode væsentlig tilbage for Korthornsracen; og dog var det kun Levninger; thi Stammerne kunde ikke holdes

vedlige ved eget Tillæg. Alting gik godt, saalænge man arbejdede i Haabet og købte Køerne sammen og arbejdede dem op, men da man skulde høste Frugten, mødte der saa mange Vanskeligheder, som paa forskellige Maader hindrede Besætningernes Vedligeholdelse ved Selvtillæg, og det var væsentlig Ufrugtbarhed og Dødelighed blandt Kalvene, som tog til i en saadan Grad, at Besætningerne døde ud af sig selv, inden de vare 20 Aar gamle. Man mente saa at have gjort den Erfaring, at »det jyske Kvæg egner sig ikke for en saa god Behandling«, og i Overensstemmelse med den Opfattelse blev det paa adskillige Steder afløst af Korthornskvæg, og de Mænd, der med mest Energi forhen havde arbejdet paa det jyske Kvægs Udvikling ad den Vej, bleve, tvungne af Forholdene, blandt de første til at opgive det; det var dem, der først førte Korthornsracen til Danmark, og blandt dem finde vi nu denne Races ivrigste Talsmænd.

Saaledes blev altsaa Resultatet det modsatte af, hvad man havde tilsigtet, og jeg tillader mig at henstille det Spørgsmaal, om der for Tiden findes Besætninger i Jylland, som have virkeliggjort Fortidens Anskuelse om en fremragende Malkeevne og en fremragende Fedeevne forenede; og de Idealer af den Art, der tiltale Øjet saa meget (forsaavidt de virkelig have en fremragende Malkeevne), hvad er det andet end stærkt overfodrede Malkekøer, hvor den fortsatte Overfodring har fremkaldt den store Krop og de fyldige Muskler ved Siden af Malkningen, men samtidig umuliggjort Udviklingens Fremgang ad den Vej ved at fremkalde Ufrugtbarhed og Dødelighed blandt Kalvene.

Naar jeg altsaa i Modsætning til dette Princip fremhæver som Nutidens Opgave den ensidige Udvikling, som en Nødvendighed for at udvikle en stor Produktions-evne og drage den fulde Nytte af den, samt i det Hele for at bevare den jyske Malkerace mod at fortrænges af Anglerkvæg, saa veed jeg meget godt, at jeg kun kan gjøre Regning paa at høres med Interesse af dem, der

trænge til at faa godt Malkekvæg til deres Besætninger, og fra den Side er det da ogsaa naturligt at opkaste det Spørgsmaal: hvad er det da i den daglige Fodring og Behandling af Kvæget, som vi skulle særlig iagttage for at fremme den ensidige Udvikling af Malkeevnen, og hvad er det, som vi til den Ende fornemmelig skulle undgaa? Paa hvilke Punkter i Behandlingen ligger Modsætningen mellem den ensidige Udvikling af Malkeevnen og Mellemsformens eller Fedeevnen's Bevarelse? Og jeg skal hertil svare, at vi have det i høj Grad i vor Magt gennem Behandlingen af Dyret paa dets forskjellige Livsstadier at fremme Malkeevnens Udvikling, naar vi ret lægge Vind derpaa. Men allerførst maa vi opgive enhver Tanke og ethvert Ønske om at holde fede eller kjødfulde malkende Køer. Skulle vi leve af Koens Yver, saa kunne vi ikke blive ved at finde det smukt, naar Koen holder overflodigt Kjød paa Kroppen istedetfor at malke det bort. Koen skal nødvendigvis allerførst vænnes til at malke Kjødet af sig; saalænge den ej har lært dette, kan der ikke være Tale om at paavirke Malkeevnens Udvikling ved Fodringen. Lad kun Koen være i stærkt kjødfuld Stand ved Kælvningen! det skader i Almindelighed ikke; vel veed jeg, at stærkt udviklede Anglerkøer af det reneste Præg, naar de ere i for kraftig Stand ved Kælvningen, ere meget udsatte for Mælkefeber, og hvis vi ved forceret Fodring under Goldtiden søge at fremtvinge en kraftig Foderstand, saa medfører denne Diæt hos Moderen ofte Dødelighed blandt Kalvene; men ved de jyske Mellemsformer, som i en lang Goldtid blive i kjødfuld Stand til Kælvningen paa almindelig Fodring, der er man hverken udsat for Mælkefeber eller Dødelighed blandt Kalvene. Men efter Kælvningen skulle Køerne malke Kjødet af sig, og hvor stor Forskjel de forskjellige Køer udvise i den Henseende, fremgaaer, naar jeg nævner nogle Yderligheder, der dog ingenlunde ere overdrevne, thi den ene Ko malter strax efter Kælvningen 30—40 Pd. Mælk daglig, eksempelvis endog mere, paa samme Foder, hvor den anden malter

14—16 Pd., eksempelvis endog mindre, fordi den første malker ikke blot af sit Foder, men malker ogsaa af sit overflødige Kjød og malker sig mager, medens den anden holder paa Kjødet, samler maaske endnu mere Kjød og malker sig fed. Mange have vistnok ogsaa iagttaget, at naar de havde med daarlige Malkere at gjøre af den Slags, saa malke de omtrent ens, hvad enten de faa 8 Pd. Kraftfoder eller de blot faa 4 Pd., idet den stærkere Fodring slet ikke paavirker Mælkeydelsen ved de Dyr, der holde stærkt paa Kjødet; men vil man have Malkeevnen frem, saa er det haabløst at ville tvinge den frem ved stærk Fodring, man skal tvertimod fodre svagere, aldrig ud over hvad Mælkeydelsen kræver, hellere noget mindre, for at Koen kan tvinges til at malke sig mager, hvilket de fleste Køer have en naturlig Tilbøjelighed til, saafremt man ej hindrer dette ved at fodre for stærkt. Har man faaet malket Kjødet nogenlunde bort, saa skal der gjøres hvad man formaar ved lempelig og gradevis Forøgelse af Foderet for at holde paa Mælken saa vidt muligt indtil Græstiden. Dette kan tidt være meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, især naar Koen har kælvet i Oktober og Marts Maaneder, men derfor er det ogsaa en Fejl, hvis man har daarlige Malkere, der skulle malkes op, at lade dem kælve om Efteraaret; de daarlige Malkere maa helst kælve sildigere hen paa Vinteren, men efterhaanden som Mælkeevnen bliver bedre, kan man lade Kælvningen foregaa tidligere. Naar man saaledes med Lempe lokker Koen til at holde Mælken længe og bringe den i nogenlunde mælkerig Tilstand paa Græs, saa faaer man et bedre Sommerudbytte, Koen kan faa Tid nok til at samle Kjød igjen, men næste Aar vil den ved Kælvningen være noget nemmere at malke af og noget lettere at holde ved Mælken, hvorfor den ogsaa kan fodres lidt bedre, og hvis man paa den Maade stadig bekrieger Kjødansamlingen, stadig støtter den tiltagende Malkeevne ved lidt efter lidt at følge efter med bedre Føde, saa vil man ogsaa i Løbet af faa

Aar se, at de allerfleste Køer virkelig lade sig malke op til en ret respektabel Malkeevne.

Det er altsaa ikke forceret Fodring, jeg anbefaler til Malkeevnens Udvikling, det er snarere ved moderat Fodring, der aldrig maa gaa ud over Mælkeydelsens Behov, at man lidt efter lidt kan give Malkeevnen en saadan Overvægt, over Fedeevnen, at Kjødet viger, naar Mælkeorganerne komme i Virksomhed, og Ingen behøver at være bange for at følge dette Raad, som kræver ingen Ofre; thi man fodrer paa den mest økonomiske Maade derved, faaer det bedste Udbytte af Foderet paa den Maade, holder derved ogsaa bedst sin Besætning i Orden, og tilmed er det den eneste Maade, hvorpaa man kan arbejde Malkeevnen op, saaledes at Besætningen gaar fremad.

Og vi skulle ved Valg af Tillægsdyr til Malkekvæg ikke foretrække de Individer, der ifølge gammel Vane tiltale Øjet mest ved deres runde, kjødfulde Former. Ville vi tillægge Malkekvæg, saa huske vi altid paa, at det fyldige Muskelsystem ikke er et Marketegn, men at det nærmest tyder paa, at Malkeevnen, hvis den ellers er tilstede, ikke er nogen gammel og fastgroet Egenskab; det er derimod Malkepræget, som giver den største Sikkerhed for Malkeevnens Arvelighed.

Men ved Opdrætningen kunne vi i ganske særlig Grad paavirke Individets Evner og Anlæg igjennem Ernæringen. Erindre vi da med trivelige og sunde Dyr for Øje, at Grundlaget for Fedeevnen er det fyldige Muskelsystem, som vi, navnlig ved unge Dyr, saa let kunne fremkalde ved Overfodring, medens Grundlaget for Malkeevnen er de store Mælkeorganer, hvilke vi altid hæmme, undertiden helt kvæle ved Overfodring i den unge Alder, saa er dermed Princippet for Opdrætningen givet, og saa have vi det klareste Modsætningsforhold i Behandlingen mellem Opdræt af Malkekvæg og Opdræt af Kjødkvæg, hvorom den daglige Erfarings Vidnesbyrd ere saa klare og afgjørende som vel muligt; thi selv paa de mest rene, mest ensidige og stærkest malkende Anglerkøer kan man

opdrætte godt Kjødkvæg ved Overfodring under Opvæksten. Vel veed jeg, at Yndere af den jydsk Melleform anse den for at være af en særdeles trivelig Beskaffenhed paa Grund af dens afrundede Ydre, medens de ikke ret vel kunde erkjende, at Malkekoen med den tørre og kantede Krop kan være et triveligt Dyr, og dog er det saa, at den Ko, der formaaer at malke 7—8—9000 Pd. Mælk aarlig, maa være i Besiddelse af en ganske overordentlig trivelig Natur, ellers kunde den ikke præstere en saadan Omsætning, men vi gjøre jo alt, hvad vi formaa, for at hindre, at denne Trivelighed skal vise sig ved Ansamling af Kjød, og jo hyppigere og bedre det lykkes os at faa Koen til at malke Kjødet af sig, jo ældre den bliver, desto mere taber den ogsaa Tilbøjeligheden til atter at samle Kjød i Goldtiden, hvorfor det ogsaa er en almindelig Erfaring, at den gamle Malke kun vanskelig bliver fed; men omvendt, jo yngre Koen er, desto lettere samler den Kjød i Goldtiden, og tages Kvien eller Kalvealderen, hvor Mælkeydelsen ikke træder hindrende i Vejen, saa viser de stærkt udviklede Malke Trivelighed sig deri, at de voxe hurtig og blive let fede; ogsaa her kan jeg paaberaabe mig Manges Erfaring, thi alle de Landmænd, som opdrætte Anglerkvæg af bedste Slags og lægge Vind paa at faa store Køer, have ofte ved for stærk Opdrætning skudt Maalet forbi og ikke blot faaet store Køer, men ogsaa meget kjødrige Køer, som efter Kælningen holde fast paa Kjødet og ikke ville lade sig malke af, hvorfor det ogsaa har været en ret almindelig Plage paa de Steder, hvor man opdrætter Anglerkvæget kraftigst, at der af hvert Aars Indskud har viist sig flere Individuer, som maatte kasseres mellem første og anden Kalv, fordi de malkede for lidt, men istedetfor udviklede en Krop paa 10—11—1200 Pd. Og saa kan jeg beraabe mig paa, at det for 15 à 20 Aar siden, da Anglerkvæget var mere nyt her tillands, var en ret gængse Mening, at det ikke var muligt at opdrætte Anglerkvæget saa smukt og godt og mælkerigt heri Landet, som det kunde kjøbes; det vilde blive for svært og for kjødfuld,

hvilket dog udelukkende hidrørte fra, at vi opdrættede efter andre Principper og som Regel opdrættede for stærkt, kvalte derved Malkeevnen under Kjødu udviklingen. Men ogsaa ved den jydsk Kvægrace have vi samme Erfaring, thi vi have jo seet de ypperligste og skjønneste Fedestude opdrættede af de fineste Malkekøer, altsammen som en Virkning af Overfodring, anvendt fra den spædste Alder af. Derfor kan man med stor Sikkerhed udtale den Regel, at hvis man vil opdrætte Malkekvæg, saa skal man undgaa Overfodring og undgaa enhver Forceren i Udviklingen af det unge Dyr, og ville vi have store, stærke og anseelige Malkere, saa er det naturligvis lettest at faa den store Krop ved rigelig Opfødning, men i samme Grad vi opføde rigelig, tager det Usikre ved Malkeevnens Bevarelse til; hellere nøjes med moderat Fodring og give længere Voxetid, saa at 3aarig Kælvningstid som Regel vil være heldigere for Malkekvæget end 2aarig, om det end samtidig maa erkjendes, at i mange Tilfælde er det ligefrem vanskeligt at holde 3 Aargange af Ungkvæg, naar man baade mangler Plads og passende Græsgange dertil. Ved Siden af maa jeg nu ogsaa tilføje, at denne Varsomhed ved Fodringen under Opdrættet fornemmelig gjælder dem, der af middelmaadige eller tarvelige Malkere skulle udvikle godt Malkekvæg, medens en kraftigere Opfødning kan taales der, hvor Malkeevnen er mere udviklet og mere overvejende og konstant.

Det er en ren Erfarings sag, jeg her fremlægger, ved at tale om Malkekvægets og Opdrættets Behandling, thi jeg har seet jydsk Kvæg af den tarveligste Malkeevne igjennem 2 à 3 Generationer udvikle en Mælkeydelse, der sætter dem lige med de bedste Anglere ved Anvendelsen af de Principper, jeg her beskriver, under stadig Kamp mod Muskelfylden. Men jeg kan ej heller nøjes med at sige, at de stærkt udviklede og konstante Malkestammer kunne taale et kraftigere Opdræt, jeg maa tilføje: de kræve det ligefrem; thi den stærke Mælkeydelses nedbrydende Virksomhed paa Legemets Sundhed og

Kraft viser sig ved en idelig Tilbøjelighed hos det viddrevne Malkekvæg til at faa ikke blot et fint og spinkelt Legeme, men ogsaa omsider et spidst og svagt Legeme med et let Bryst og snevert Kryds, og hvor man i mange forfinede Anglerbesætninger paa den Maade staaer nær ved Grænsen af den Mælkeydelse, som Legemet kan svare til, saa at der ligefrem er Fare for Dyrenes Sundhed og Modstandskraft, der er det aldeles nødvendigt ved et kraftigere Opdræt af Kalvene at udvikle en stærkere Krop, og gjælder det fornemmelig om kraftig Ernæring i Mælkealderen, hvilket netop virker saa mægtig til at give Brystet og Krydset en Dybde og Brede, som aldrig mere tabes, selv om man ogsaa efter 6 Maaneders Alderen atter standser med at drive Udviklingen. Den Erfaring vil Enhver let kunne gjøre, naar han lægger nøje Mærke til sit Ungkvæg, at han med temmelig god Sikkerhed kan meddele det en tilstrækkelig Brystdybde ved rigelig Ernæring i den første Levealder, og jeg skal siden komme til at paavise slaaende Exempler paa det samme fra Udstillingen her. Vi rose i Almindelighed det jyske Kvægs dybe Bryst, medens det oprindelige Anglerkvæg har en svag Brystudvikling, og vi mene, at dette dybe Bryst er et Bygningstræk, som hører det jyske Kvæg til; men vi kom maaske Sandheden fuldt saa nær, naar vi i dette dybe Bryst saa en almindelig Virkning af den gængse Opdrætningsmaade, saaledes som denne baade nu, men især tidligere har været almindelig i Jylland; thi Tillægget af Kalve fandt Sted fornemmelig hos Husfolk og Gaardmænd, og Kalvene behandlede godt; hvem maaler sig med Husmandens Kone til at opdrætte Kalve; det er altid en Fornøjelse at se Kalvetillægget i Jylland førend 6 Maaneders Alderen, det er derimod ikke altid nogen Fornøjelse at se Opdrættet i 1 à 2 Aars Alderen, men det dybe Bryst, som Kalven har faaet i Mælkealderen, beholder Dyret hele sit Liv.

Jeg omtaler disse Forhold saa udførlig, fordi man i Jylland altid er saa ængstelig for, at det stærkt malkende Kvæg ikke kan holde, men maa blive skrøbeligt og gaa

tilgrunde, hvis dets Malkeevne gaaer væsentlig over det Middelmaadige; thi Erfaringen lærer det tydelig nok, at Behandlingen af Kviekalvene i Mælkealderen giver os et mægtigt Middel til at meddele Malkekøerne en bred og dyb Krop. Men hvorledes man i Enkelthederne skal bære sig ad, er det for vidtløftigt at gaa ind paa her; den heldige Opdrætter af Malkekvæg skal bestræbe sig for at manøvrere saaledes, at han faaer store, dybe og brede Kroppe med tynde Muskler.

Disse Principper for Malkekvægets Behandling og Udvikling, som jeg i det Foregaaende har omtalt, ere ogsaa for en væsentlig Del traadt ud i Livet i de senere Aar; thi det stærkt tiltagende Begjær efter Mælk i vor Tid har øvet en stor Indflydelse paa Kvægets Bedømmelse og Behandling. Det er ikke blot Mejeridriften, som kræver mere Mælk, sely Opdrætterne forlange gode Malkekøer, thi de opdrætte mere og opdrætte bedre end tidligere og have derfor megen Brug for Mælk. Dette almindelige Begjær efter Mælk har ført med sig, at Hensynet til Malkeevnen træder stærkt frem. Man finder sig nu ikke blot i at have en god Malkeko, men man søger den og vil betale den dyrt, thi den er en begjært Vare paa Markedet. Men ved Siden af har Begjæret efter Mælk ogsaa ført til, at man gjerne behandler baade Kvien og Koen paa den Maade, som man troer tjener Mælkeydelsen bedst, og om man end ikke altid har det rette Greb paa at faa Malkeevnen frem, saa holder man dog som Regel ikke mere den daarlige Malker Aar ud og Aar ind, for at den kan føde gode Studekalve, men man søger den helst ombyttet med en god Malker og er ikke mere bange for at bruge en saadan som Tillægsdyr.

I en vid Udstrækning er saaledes baade Bedømmelsen og Behandlingen af Køerne samt Valget af Tillægsdyrene ændret til Gunst for Malkeevnen, og denne almindelige

Virksomhed i Hjemmet har givet den hele Udvikling af det jydsk Kvæg en ny Retning; thi i de sidste 20 Aar gaaer Udviklingen tydelig fremad i Retning af større Mælkeydelse, og denne forenede Virkning af ændret Brug, ændret Pleje og ændret Valg af Moderdyr har viist sig uimodstaaelig; thi selv i Egne, hvor Dyrskuerne Intet have gjort for at støtte denne Udviklingsretning, selv der, hvor de snarere have hæmmet end fremmet Malkeevnens Forbedring, have de dog under de givne Forhold ikke kunnet forhindre, at Egnens Kvægbestand fra at være nærmest Kjødkvæg er gaaet over til at blive temmelig rent Malkekvæg.

Men ved Siden af denne almindelige Bevægelse til Gunst for Malkeevnen maa her fremhæves en anden Virksomhed i samme Retning af en mere intensiv, om end mere begrænset Natur; det er Dannelsen af Stammer af jydsk Malkekvæg. Allerede for 20 Aar siden fandtes her nogle Stammer, som allerede i en Menneskealder eller mere vare behandlede med Mælkeydelsen som Formaal, og som derfor ogsaa havde naaet langt ud over jydsk Køers almindelige Maal af Malkeevne, men i de sidste 20 Aar er der kommet flere og flere til, hvoraf nogle i korte Aaremaal have tilegnet sig en anelig Malkeevne, der ikke staaer tilbage for, hvad Anglerkvæg i Almindelighed formaaer at give. Betydningen af disse Stammer ligger ikke i deres numeriske Styrke; thi ligeoverfor Jyllands Kvægbestand udgjøre de kun en lille Brøkdal, ej heller deri, at de som noget færdigt og helstøbt kunne vise os, hvorledes jydsk Malkekvæg skal være, thi endnu er, saavidt mig bekendt, ingen naaet saavidt, at de kunne fremhæves som et Mønster; men deres Betydning ligger i, at de vise os, hvilken Udviklingsevne der ligger i det jydsk Kvæg, de tjene som Banebrydere for den store Masse, idet de vise Vejen, der skal følges, og advare mod de Skær, der kan strandes paa, og da de ere et Stykke forud for den almindelige Avl, danne de tillige en Planteskole for gode Tillægsdyr. Disse Forhold gjøre, at Dannelsen af Stammer

er en Hovedstøtte af største Betydning for den almindelige Avl. Det er ogsaa dem, der fortrinsvis ere repræsenterede paa Udstillingen her i de fremstillede Samlinger.

Jeg opkastede før det Spørgsmaal: i hvilket Forhold staaer det jydsk Malkekæg til Anglerracen, og nu kan der altsaa svares: medens Anglerracen møder som en gammel, helstøbt og færdig Malkerace med rent Præg, harmonisk Udvikling og konstant Karakter, saa er den jydsk Malkerace som saadan endnu kun i sin Vorden, hverken helstøbt eller færdig, og om den end præsenteres paa Udstillingen paa en overmaade smuk Maade, saa maa man dog ikke blive overrasket, om der ogsaa skulde vise sig snart Et snart et Andet, som det brister paa; hyppigst brister det vel paa selve Malkeevnen, der ikke kan maale sig med Anglernes umaadelige Udvikling i denne Retning, men selv hvor denne er ordentlig med, vil der være Brist i andre Retninger, som robe Stammens nye Oprindelse; thi de Egenskaber, der kræve længst Tid til at tilvebringes, ere Harmoni mellem de enkelte Legemsdele af det samme Dyr, Ensartethed mellem de enkelte Dyr af den samme Besætning og Konstanthed i Nedarvningen.

Vi gaa dernæst over til at omtale de enkelte Afdelinger af det her udstillede Malkekæg, af hvilket jeg kun skal dvæle ved Anglerkvæget og det jydsk Kvæg.

Anglerkvæget: At dette er mødt sparsomt i Antal, maa ikke overraske, da Udstillingen afholdes saa langt som muligt fra dets Hjem; men her findes til Gjengjæld Anglerkvæg af allerbedste Slags.

Af gl. Tyre er mødt 12 Stkr. og anerkjendt 8.

Siden man til denne Klasse har henregnet ikke blot det rene, fine Anglerkvæg, men ogsaa de forskjellige Afskygninger af rødt Malkekæg i Danmark, som staaer Anglerracen saa nær, at de ere at betragte som Et, er

Bedømmelsen bleven meget besværliggjort, og Udstillingen har tabt i Ensartethed derved; thi da Døren er aabnet for alt rødt Kvæg, kommer der ogsaa saadant Kvæg frem, hvis Udvikling peger i en anden Retning end det rene Anglerkvægs, og de forskjellige Former og Karakterer, som derved komme frem, have bevirket, at de 5 Dommere have arbejdet meget besværlig, og der er ved Dyrenes Bedømmelse opstaaet flere Spørgsmaal, som det har været meget vanskeligt at faa tilvejebragt nogenlunde Enighed om. Een Afgjørelse var der imidlertid, som hele Komiteen i et Øjeblik var enig om næsten uden Diskussion, det nemlig at

1ste Præmie tilkjendtes Katalogets Nr. 15, en Tyr fra Ourupgaard paa Falster. Den fremstilles 11 Aar gammel, meget fin af Lemmer, men stor, dyb og bred, med en overmaade god Hud, ren Malkekarakter og et stort Spejl; skjøndt Tyren er saa gammel, vistnok meget brugt og vistnok ogsaa stadig holdt paa Stald, saa har den dog endnu udmærkede Bagben. Komiteen lægger endvidere særlig Vægt paa, at Tyren møder paa Udstillingen i sin daglige Dragt uden at være forberedt til Udstillingen ved stærkere Fodring, end dens Avledygtighed kræver.

Vi komme dernæst til 3 Tyre af fremragende Godhed, nemlig Katalogets Nr. 6, 9 og 14. De ere satte i Klasse lige højt, thi det er umuligt med nogen fyldestgjørende Grund at sætte den ene over den anden. Men uagtet det er Dyr af fremragende Godhed, have vi dog Noget at indvende imod dem. Vi maa nu erindre, at da Delegeretmødet sidste Sommer vedtog, at Anglerkvægets forskellige Afskygninger heri Landet skulde slaaes sammen i Klasse under Benævnelsen »Angler- eller rødt dansk Kvæg af ren Race«, blev det gjort under det udtrykkelige Forbehold, at man ved Bedømmelsen af denne Klasse skulde gjøre samme Fordringer som tidligere til rent Anglerkvæg. Naar der nu møder Tyre med Aftegn i Farven, medens Anglerkvægets Farve er rød uden Aftegn, saa kan Komiteen ikke andet end se lidt skjævt til disse Dyr; den mener, at

Udvalget til Avl maa være saa stort, at der ingen Nødvendighed foreligger for at tillægge Springtyre med Aftegn, og Komiteen har holdt paa, at man ikke uden Modstand skal aabne Døren først for de smaa Aftegn, saa at der senere med samme Berettigelse kan komme store Aftegn; men man skal holde paa, at Anglerracen har en ensartet rød Farve, hvori Aftegn forekomme saa sjældent, at der ikke kan være Grund til at tage dem med ialtfald ved Tyre. Men to af disse Tyre have Aftegn, den ene under Bugen, den anden er lidt hvidskjoldet paa den ene Side; det er et skjævt Blik til disse Aftegn, som har trykket Dyrene lidt ved Bedømmelsen.

Der er desuden et andet Punkt, som ved samme Lejlighed maa fremhæves. Der møder blandt Anglertyrene saa mange Individuer i overfodret, næsten i en saa stærkt fedet Tilstand, som ligger langt over, hvad Avledygtigheden kræver; der er saa mange af Dyrene, som synes ved Staldfodring og en ualmindelig Behandling at være forberedte til Udstillingen for at tage sig godt ud og derfor slet ikke sees i den Tilstand, de bør være i som Avlsdyr. Komiteen kan slet ikke forsone sig med denne Tendents til at møde med Dyr, der ere behandlede for Udstillingen og ikke for Avlen, og den udtaler sig stærkt derimod. Det er ikke det, som forøger Dyrets Værdi i en Slagters Øjne, som Komiteen sætter Pris paa, tvertimod, Fedningen nedsætter Dyret i Dommernes Øjne. Naar vi bedømme det rene Malkekvæg, er Komiteen altid paa Vagt for at opdage, om der skulde være noget, som tyder paa en fremtrædende Tendents til Fedning, som kan gøre Dyret mindre skikket til Avl af Malkekvæg. Komiteen er ikke bange for det tørre og tynde Muskelsystem, thi det hører til, men den seer med Mistænksomhed paa den store Muskelfylde, og naar man saa ved Fodring netop fremkalder denne Muskelfylde, saa gjør man, hvad man formaaer, for at skade det gode Indtryk, som Dyret i normalt Huld vilde give, og hvor der i Forvejen har været en virkelig for stor Tendents til Fedning, der bringer man denne Tendents til at træde

endnu stærkere frem. 2 af de her omtalte 3 Dyr mødte i fedet Tilstand, og Komiteen har deri fundet en Grund til at trykke dem noget ned og udtalt dette paa den Maade, at

2den Præmie blev ikke uddelt, hvorimod

3die Præmie tildeltes Katalog Nr. 6 fra Hellerup paa Fyen, stor, bred, dyb, navnlig et overordentlig dybt Bryst; den fremstilledes i meget fed Tilstand, med en for et Avlsdyr aldeles overdreven Muskelfylde; Katalogets Nr. 9 med Aftegn; Katalogets Nr. 14 fra Skjoldemose paa Fyen, hvidskjoldet paa Siden og fed; forøvrigt begge to veldannede, fine, dybe, brede, med rent Malkepræg og fortrinlig Hud.

4de Præmie tilkjenndtes Katalogets Nr. 4 fra Holev paa Fyen, 3 $\frac{1}{2}$ Aar, er nok noget sværlemmet og grovladen af Hud og Horn; den præsenteres i almindelig god Foderstand; har efter Dyrlægens Erklæring faaet den ene Fod forvreden paa Rejsen og er meget halt.

5te Præmie gaves til Katalogets Nr. 2. En særdeles smuk Figur med udmærket Hud og Haarlag, men er lovlig tæt og fast i sin Bygning og tilmed meget fed, derved er fremkaldt Kjødpukler mellem Hofterne og en stor Muskelfylde paa Laarene, der røber Tendents til dobbelt Lænd, ligesom den ogsaa har et Par Tommer Kjød paa Ribbenene. Den stærkt overdrevne Foderstand, der skrider langt ud over Grænserne for, hvad avledygtigt Huld kræver, er den væsentligste Grund, som har trykket Dyret saa langt ned i Rækken, og Komiteen har ligefrem været betænkelig ved overhovedet at give denne Tyr Præmie som Tillægsdyr.

6te Præmie tilkjenndtes Katalogets Nr. 7 og 8, begge af Gundersløvholmstammen med rent Malkepræg; den første lovlig let i sin Bygning *); den anden med Aftegn og smaaladen af Væxt.

*) Tyren Nr. 7 fra Rosenfeldt paa Sjælland kom ligefra Dampskibet til Bedømmelsen og tog sig meget daarlig ud. Det var Komiteen fuldt bevidst, at naar man overhovedet indlod sig paa at bedømme dette Dyr, vilde det sandsynligvis ske Uret.

Endnu maa omtales nogle Dyr, som ikke kunde tildeles Anerkjendelse:

Katalog Nr. 11. Saakaldet »Faxinge«, Tyr fra Sjælland, stor af Alder, smuk og regelmæssig at se til i Baasen, men synes fordreven i Opvæksten, er tæt og fast i sin Bygning og har en slem flettende Bevægelse paa Forbenene. Bevægelsen er formodentlig ødelagt ved altid at lade Dyret staa paa Stald i den voxende Alder.

Katalog Nr. 12 fra Villiamsborg ved Vejle. Der er meget godt ved dette Dyr, men det har for svag Udvikling af Bagkroppen, lidt haard Hud og lidt kroghaset; var maaske ogsaa noget medtaget af Rejsen.

Katalog Nr. 3 af Bakkebølle-Familien. Det sværlemmede i denne Familie synes tiltagende; thi her kommer de svære Lemmer og Hoved i Forbindelse med en temmelig uanselig Størrelse i Forhold til Alderen.

Katalog Nr. 10. En meget smuk og normal Tyr af Gundersløvholmstammen, men altfor lille af Væxt.

Af yngre Tyre er blot mødt en, Katalogets Nr. 16, som er meget smuk og lovende, men har kun faaet 2den Præmie paa Grund af lovlig lille Væxt.

Af Samlinger mødte 2.

Kongepremien tilkjenndtes Katalogets Nr. 33—38, en Samling fra Ourupgaard, med Vedtegning: »store af Væxt som Anglerkøer betragtede og overmaade fine og renprægede med ganske overordentlige Malkeorganer. De ere 9—10 Aar gamle og have malket 8 a 9000 Pd. Mælk aarlig, men have dog bevaret deres Form og en fuldstændig Egalitet; dette ligger i deres brede og dybe Former; kun Nr. 35 synes noget sammenklemt om Brystet.« Disse Køers Legemsvægt angives 14 Dage før Udstillingen til ca. 1000 Pd. i Gjennemsnit, og denne Samling er et Mønster for Malkekvæg, hvor som helst i Europa den bliver fremvist.

Den anden Samling, Katalog Nr. 19—24, stammer fra Vendsyssel, men har en altfor svagt udviklet Legembygning.

Jeg maa forbigaa andre Racer for at gaa lige til

Det jydske Malkekæg. Ældre Tyre. Der er udstillet ca. 50 Stkr. og deraf anerkjendt 23 Stkr. Dommerkomiteen har gjort den almindelige Bemærkning, at det i det Hele taget er en god Udstilling af jydske Tyre af Malkerace. Ved Siden af maa jeg fremhæve som mit personlige Indtryk, hvilket Dommerne maaske ogsaa ville tiltræde, at naar man undtager de 3—4, som have faaet de højeste Præmier, og enkelte andre hist og her i Præmierækken, saa forekommer det grove Hoved med kluntede Horn og et børstet Haarlag, blottet for det forædlede Præg, lovlig almindelig blandt de øvrige. Desuden forekommer hele Rækken mig gennemgaaende at være lovlig fast og tæt i sin Bygning som Malkekæg betragtet.

Jeg tør af Hensyn til Tiden slet ikke indlade mig paa at omtale de enkelte Tyre, saa meget mere som jeg ikke har været Dommer her, men maa strax gaa over til

Samlinger af jydsk Malkekæg, hvilke frembyde her en særdeles stor Interesse.

Alle de Besætninger, som ved tidligere Landmandsmøder eller ved Fællesforeningens Dyrskuer i Jylland pleje at fremstilles og indtage Hæderspladser ved Dyrskuets, ere iaar udeblevne paa 1 nær; det er altsaa en hel ny Række af Udstillere, hvoraf kun en er kjendt som Præmietager ved tidligere Landmandsforsamlinger.

Der er mødt 11 Samlinger fra 7 Udstillere.

Kongepremien er tilkjendt Katalog Nr. 11, tilhørende Greve Wedell-Wedellsborg, Borupgaard ved Horsens. Komiteens Dom: »5 meget velbyggede samt ensartede Køer med fremtrædende Malkepræg og meget gode Malkeorganer.«

For egen Regning har jeg følgende at tilføje: Denne Besætning er dannet i Løbet af de sidste 12 á 14 Aar. Den har udstillet Samlinger tidligere paa Landmandsmødet i Svendborg og paa den jydske Fællesforenings Dyrskuer og allevegne, hvor den er kommen frem, har den faaet Hæderspladsen ligesom her og har allevegne staaet som

en Prydelse for det jydsk Kvæg. Men naar man nu vil spørge: hvorledes er denne Samling i Forhold til de tidligere fremstillede, og hvilken Udvikling er her foregaaet i denne nye Besætning, saa kan jeg ikke nægte, at denne Samling tiltaler mig mindre end dem, jeg tidligere har seet fremstillet af samme Besætning; ikke saaledes at her er noget Vidnesbyrd om Tilbagegang, men fordi vi altid have seet Besætningen præsenteret i nogenlunde normalt Huld og dens fremtrædende Malkeorganer, Malkekarakter og hele Malkeform i Forening med den særdeles brede og dybe Bygning have ikke været trykkede eller smykkede med en overdreven stærk Foderstand. Hvad jeg altsaa har imod denne Samling er, at den er fremstillet i en aldeles overfodret Tilstand; den er fodret langt ud over, hvad Malkeevnen svarer til, og langt ud over, hvad Mælkeydelsen har kunnet bruge. Derfor se vi den i saa fed Tilstand, at Mælkehullerne ere næsten stoppede af Fedt, og Malkeaarerne ligge halvt overgroede af Fedt og Bindevæv, og Bugen ved Dyrene, som ellers ved godt Malkekvæg er tør og fast at føle paa, den er her blød og svampet, fordi der er udviklet et tykt Lag Bindevæv under Huden. Malkepræget er saa fremtrædende i disse Køers Legemsbygning, at det ikke kan tilintetgjøres, fordi de fedes, thi selv i den fede Tilstand vidner Køernes hele Kropform og tynde Muskeldannelse paa Ryggen og Laarene dog om, at det er fedet Malkekvæg. Derfor staa de alligevel med Rette paa Hæderspladsen, uagtet Fedningen ikke har hævet deres Anseelse, og ligesom jeg ved tidligere Møder i Viborg og Svendborg har udtalt mig stærkt imod Overfodring af Malkekvæg som en afgjørende Hindring for Malkeevnens Bevarelse og Udvikling, saaledes maa jeg ogsaa her gjentage det samme. Denne Besætning har ikke naaet sit høje Standpunkt ved Overfodring, derom vidne de tidligere Udstillinger, og den vil ogsaa vanskelig kunne bevare sin Højde uden stor Besværlighed og stærk Støtte af Indkjøb, naar man ved en vidtdreven Overfodring snart

naaer det Punkt, der tilintetgjør Frugtbarheden og Kalvenes Levedygtighed.

Jeg maa tillige henvise til en Samling af Kvier paa Pladsen fra samme Besætning, fremstillet under Samlinger af Ungkvæg. Der se vi den samme Ensartethed, den samme smukke Bygning og Form, men ogsaa det samme stærke Huld. (Denne Samling præmieredes ikke, fordi der manglede en Tyr).

2den Præmie er tilkjendt Katalogets Nr. 8 fra Rodstenseje. Komiteens Dom: »Velbyggede og ret ensartede Køer med fremtrædende Malkeevne og meget gode Mælkeorganer«. Jeg har kun at tilføje, at Køerne ere lovlig stærkt holdte, men hædre forøvrigt den Plads, de staa paa.

3die Præmie Katalogets Nr. 10 fra Birkelse. Komiteens Dom: »Velbyggede samt ensartede Køer af Middelstørrelse med fint Præg og gode Mælkeorganer.« For egen Regning har jeg at tilføje, at der ved Siden af staaer en anden Samling Nr. 9, ogsaa fra Birkelse, om hvilken det samme er at sige med Hensyn til Bygning og Præg, Egalitet og Malkeevne, kun ere de noget mindre af Størrelse. Besætningen fra Birkelse er altid repræsenteret ved to ensartede og gode Samlinger. Her er al Grund til at bemærke, at disse Dyr møde uden at være forberedte til Udstilling ved Overfodring, thi de have kun normalt Huld og staa i avledygtig Stand, altsammen Vidnesbyrd om, at deres Levemaade og deres Malkeevne passe sammen, og jeg skal tillige ogsaa her henvise til Samlingen af Ungkvæg, hvor der fra denne Besætning er fremstillet ca. 10 Kvier under Opvæxt, hvilke i deres hele Karakter svare til Køerne og tillige vise, at ikke heller Opdrætningen er forceret, men at denne Stamme er bleven til, hvad den er, ved en jævn og naturlig Udvikling paa den Bund, hvor den hører hjemme.

4de Præmie er tilkjendt en Samling fra Rosvang Katalog Nr. 4. Komiteens Dom: »Meget stærkt malkende Køer og stærkt fremtrædende Malkepræg samt veldannet Kropbygning. Det bemærkes, at denne Samling vilde have

faaet en højere Præmie, hvis Køerne ikke havde været saa gamle.« Jeg forbigaaer foreløbig denne Samling for at omtale en anden.

4de Præmie tilkjendt Katalog Nr. 3 fra Sdr. Elkjær. Komiteens Dom: »Køerne ere velbyggede, dog noget lette fortil og have temmelig svære Horn; de 4 ere ret ensartede i Bygning og Præg.« Hvad jeg særlig vil fremhæve er det Udtryk af Komiteen, at Køerne ere noget lette fortil, hvilket vel er at forstaa saaledes, at de mangle tilstrækkelig Dybde i Brystet; men vi have ofte i de senere Aar seet ypperlige Fedestude opdrættede af disse Køer, og som have vundet den største Anerkjendelse, saa ofte de ere offentlig fremstillede ved Fedekvægsudstillinger. Jeg har aldrig hørt Klage over, at disse Fedestude mangle Brystdybde, de have vel tvertimod altid udmærket sig ved et dybt Bryst, som de ikke have faaet i Arv fra Moderen, men faaet udviklet under den meget rigelige Opdrætning, og jeg fremhæver dette som et almindeligt Vidnesbyrd om, at det er fuldstændig rigtigt, naar jeg forhen idag har sagt, at man har det i sin Magt i høj Grad at fremkalde det dybe Bryst ved en stærk Ernæring af Kalvene i Mælkealderen og indtil 6 Maaneders Alderen.

Præmieværdig er tilkjendt en Samling fra Frydsbrønd, Mors, Katalog Nr. 15. Komiteens Dom: »Tyren noget grov af Hud og Horn, Køerne af god Størrelse og velbyggede og med ret godt Malkepræg, men kunde være bedre holdte.« Hertil har jeg at bemærke: Medens alle de Samlinger, jeg hidtil har skjænket udførligere Omtale, høre hjemme dels i Vendsyssel dels i Østjylland, er dette den første fra Vestjylland, som jeg skal opholde mig ved, og den viser helt godt, hvad jeg før har fremhævet som Karakteren ved det vestjydske Kvæg; thi uagtet Komiteen anker noget over Samlingens Huld, saa har den dog en naturlig Muskelfylde, som skjælnes den fra alle de foregaaende Samlinger, og det Skarpe har man her ikke noget af. Det er en

Repræsentant paa den stærkbyggede og mere muskelfyldte vestjydske Kvægstamme, hvor Malkeevnen er ved at slaa igjennem; derom vidner den tilstedeværende Udvikling af Yver og Patter, og hvor Malkepræget er ved at komme frem, uden dog at være tydeligt endnu, og det er helt korrekt, naar Komiteen har anerkjendt denne Samling, fordi den er i en kjendelig Udvikling som Malkekvæg, om den end er langt fra Maalet; men det er ogsaa helt korrekt af Udstilleren, naar han holder Køerne for Mælkens Skyld og for at arbejde dem op til virkeligt Malkekvæg, at han da ikke fodrer dem stærkere, end hvad Malkeevnen paa det nuværende Udviklingstrin svarer til.

Præmie værdig er endvidere tilkjendt en Samling fra Rosvang, Katalog Nr. 5. Komiteens Dom: »Gjennemgaaende meget velbyggede Køer af meget god Størrelse og i stærk Foderstand. Med Anerkjendelse af det smukke Exempel, som denne Samling giver for gølge Malkekøer, anseer Komiteen det dog for principstridigt at tilkjende Samlingen Præmie, netop af Hensyn til at alle Køerne ere gølge«.

Der er ialt udstillet 3 Samlinger fra Rosvang; uagtet jeg selv er Udstiller, kan jeg dog ikke andet end dvæle lidt ved Betragtningen af disse.

Jeg har jo i en lang Aarrække og ved mange Lejligheder indtaget en fremskudt Plads i Diskussionen om vort Malkekvægs Udvikling i Danmark, baade skriftlig og mundtlig, og man har altid med Velvillie og Opmærksomhed hørt paa, hvad jeg har havt at sige; ligeledes har man ved Landmandsforsamlingerne, saalænge det har været Brug, at der holdtes Foredrag over de enkelte Afdelinger af Udstillingen, stadig opfordret mig til at tale om Malkekvæget til Forsamlingens Medlemmer for at fremhæve, hvad der især maatte være at lægge Mærke til ved hver enkelt Udstilling. Men naar jeg nu atter i Aar er bleven bæret med en Opfordring til at holde Foredrag om vort Malkekvæg i Anledning af den Udstilling, der findes her, da maatte jeg saa naturlig sige mig selv, at jeg kan ikke vedblive med den ene Gang efter den anden at træde frem

som den Sagkyndige, der skal belære Andre om, hvorledes de skulle bære sig ad med at udvikle deres Malkekvæg, uden at jeg dog en Gang imellem viser, hvorledes de Principper, som jeg anbefaler Andre at følge, have virket der, hvor jeg har havt Lejlighed til at anvende dem selv, og det maatte være mig aldeles klart, at naar Sagen skal være Alvor, saa maatte jeg ikke staa frem for at holde Foredrag i Aalborg om de Principper, jeg anseer heldigst, uden ved Siden af at fremstille Vidnesbyrdet om, hvilke Resultater disse Principper have ført til ved at anvendes paa min egen Besætning igjennem en længere Række af Aar. Derfor følte jeg mig pligtig at møde som Udstiller og det paa en Maade, der kunde give et paalideligt og fyldigt Billede af den jydsk Besætning, som jeg har under Behandling. Men deraf følger ligefrem, at jeg ved at vælge Udstillingsdyr ikke kunde følge almindelige Hensyn, ej heller kunde lade mig indskrænke af Programmets Regler. Mit Formaal krævede tvertimod, at alle Aldersklasser skulde fremstilles, fra de alleryngste til de allerældste, fra 2-Aaringer (2 Individuer) til 12-Aaringer (3 Individuer), og jeg har taget Køerne af alle Drægtighedstilstande lige fra nykælvede Køer og med alle Overgange indtil helt golde Køer, og jeg har paa denne Maade fremstillet mellem $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{4}$ af den jydsk Besætning paa Rosvang i Klassen for Malkekøer og delt dem i 3 Samlinger, indeholdende fra 5 til 7 Hundyr. Den 1ste Samling, Katalog Nr. 4, indeholder 7 Individuer af ældre Køer, kælvet fra Novbr. til April, altsaa fuldt udviklede og i fuld Mælkeydelse, 3 af disse Køer ere 12 Aar gamle. Det er denne Samling, som egentlig skal vise det Standpunkt, Besætningen har naaet som Malkekøer ved at behandles paa den Maade, som jeg anbefaler.

Først maa jeg gjøre den Bemærkning, at jeg modtog den jydsk Besætning paa Rosvang i Aaret 1867, bestaaende af 170 Individuer, hvortil jeg senere har indkjøbt ca. 10 Stkr. Besætningens Malkeevne stod lavt; thi i Aarene 1865 og 1866, da Mælken var bortforpagtet, havde Besæt-

ningen kun givet 2400 Pd. pr. Ko, medens den 1867 gav 2800 Pd. Som Malkedyr stod denne Samling af Køer, hvoraf de fleste syntes at være af vestjydsk Oprindelse, vel hverken over eller under Køer i Almindelighed i den Egn paa den Tid. Jeg fornyede Besætningen i 3 Aar ved Indskud af Anglerkvæg, thi den jydsk Besætning var bestemt til at gaa ud, indtil jeg ved egen Jagttagelse fik Øje for, at naar de jydsk Køer behandlede som Malkekøer, med Mælkeydelsen som Formaal, saa havde de ogsaa Evnen til at udvikle sig til gode Mejerikøer, og i 1870 tog jeg for Alvor fat paa at bevare den jydsk Besætning for at udvikle den. Jeg har siden den Tid dog saa godt som ikke kjøbt jydsk Køer.

Naar jeg nu altsaa beder Dem skjænke Samlingen Katalog Nr. 4 deres Opmærksomhed, saa seer jeg helt bort fra Præmiernes Størrelse og Plads i Rækken som betydningsløst for mit Øjemed, men jeg holder mig udelukkende til Dommernes Erklæringer.

Og naar jeg da ved mange Lejligheder har sagt, at man af det jydsk Kvæg kan i kort Aaremaal udvikle stærkt malkende Køer, saa henviser jeg til Komiteens Dom om disse 7 Køer i Samling Nr. 4, hvor den siger: »Meget stærkt malkende Køer med fremtrædende Malkepræg o. s. v.« Og jeg maa bede Dem lægge Mærke til, at de 3 ældste Køer ere fødte 1871, altsaa første Generation af eget Tillæg baade paa fædrene og mødrene Side. Det er for disse gamle Køer altsaa ikke Arven efter Forældrene, men det er Udviklingen ved Behandling, Fodring og Pleje, som er Hovedgrunden til, at der ikke blot er en Malkeevne, som selv efter Dommernes Ytringer overskrider, hvad de andre jydsk Samlinger antages at kunne præstere, men at der er tillige (ogsaa efter Dommernes Iagttagelse) tilvejebragt et »stærkt fremtrædende Malkepræg«. Det vil sige: Køerne have helt igjennem modtaget det fuldstændige ydre Stempel af deres Brug som rent Malkekvæg.

Man er i Jylland saa bange for, at en saa stærkt udviklet Malkeevne nødvendigen skal svække og ødelægge

Kvægets Bygning, og naar man taler om stærkt malkende Køer, tænker man uvilkaarlig paa svage og forkrøblede Kroppe. Men jeg har ofte paastaet, at det ikke nødvendigen behøver at være saaledes, og derpaa afgiver denne Samling ogsaa et Vidnesbyrd, thi Komiteen tillægger udtrykkelig denne Samling en »veldannet Kropbygning«.

Det kan jo ikke nægtes, at disse Køer ere magre, tildels endog meget magre, hvilket netop er, som det skal være, thi de have malket Kjødet af sig efter Kælvingen, og det er kun derved, at de efterhaanden have lært at udvikle en saa betydelig Malkeevne, at de noget nær maale sig med bedste Anglerkvæg, saaledes som Anmeldelserne udvise.

Men at Køerne ogsaa igjen kunne samle Kjød, naar Mælkeorganerne standse deres Virksomhed, fremgaaer ved at betragte Nabosamlingen, Katalog Nr. 5, der bestaaer af 5 fuldt udviklede Køer af Alderen fra 5 til 10 Aar, men som staa Goldtiden nær. Køerne af denne Samling kælvede 1882 paa Græs i Maj og Juni Maaneder, men holdtes fra Tyren indtil Nytaar for at faa en heldigere Kælvnings-tid i Oktober. Fra Kælvnings-tiden forrige Sommer og indtil 1ste April havde de forskellige Individier malket fra ca. 6000 indtil 9000 Pd. Mælk, men nu, da de nærme sig Goldtiden, ere de, som Komiteen siger, »gjennemgaaende meget velbyggede Køer, af meget god Størrelse og i stærk Foderstand«. Den stærke Mælkeydelse har altsaa ikke hindret disse Dyr i at samle Kjød igjen, da Mælkeydelsen tog af, og at dette ej heller vil blive Tilfældet med Samlingen Kat. Nr. 4, fremgaaer af, at Individierne i disse 2 Samlinger staa i de allernærmeste Slægtskabsforhold til hinanden, som Moder og Datter, som Helsøskende og Halvsøskende, saa at disse tvende fuldt udviklede Samlinger have fuldstændig ens Karakter i alle Henseender, og den Forskjel, der er i deres Ydre, fremgaaer alene af den forskellige Kælvnings-tid, idet den ene Samling er i fuld Mælkeydelse, den anden næsten gold.

Jeg har baade idag og ved mange tidligere Lejligheder

udtalt med stor Bestemthed, at naar man vil bevare og udvikle Malkeevnen, saa skal man undgaa enhver Forceren af Fodringen, fordi Overfodring ødelægger Malkekvæget istedetfor at udvikle det, og jeg ønsker nu at godtgjøre, at jeg ogsaa følger denne Regel selv; thi i Samlingen Nr. 4 ville de bemærke, at flere Individer af disse meget stærkt malkende Køer, nemlig 3 Stkr., som have kælvnet i Marts og April, staa endnu tildels med Vinterhaarene paa, og særlig skal jeg henlede Opmærksomheden paa det ene Individ, der er hædret med 1ste Præmie blandt enkelte Køer, og som altsaa af Dommerne ansees som den bedste Malkeko af jydsk Race paa Pladsen; med al den Striglen og Børsten, der har været anvendt, har det dog ikke været muligt at fjerne Vinterhaarene, hvilket maa være tilstrækkeligt til at godtgjøre, at disse Køer, som først St. Hansdag skifte deres sidste Vinterhaar, ingenlunde ere forkjælede, hverken ved stærk Fodring eller extra Pleje for at tage sig ud paa Udstillingen. De have tvertimod i Goldtiden sidste Vinter levet magert og i en kølig Stald. Dette forhindrer dem ikke i at malke 40 Pd. Mælk daglig efter Kælvningen, men det forvolder, at de skifte Haarene sent. Det er ved den Fremgangsmaade og kun ved den, at man kan faa ordentlig Indflydelse paa Malkeevnens Udvikling, men det er ogsaa ved den Fremgangsmaade, at man bedst bevarer Individerne til en høj Alder.

Ved den stærkt malkende Samling, Katalog Nr. 4, har Dommerkomiteen tilføjet: »det bemærkes, at denne Samling vilde have faaet en højere Præmie, hvis Køerne ikke havde været saa gamle«. Jeg har allerede sagt, at jeg ikke har valgt Udstillingskøerne af Hensyn til Ønsket om at faa højere Præmie, men valgt dem udelukkende saaledes, som det passede bedst for mig, naar de skulde benyttes som et levende Bilag til mit Foredrag; og netop derfor tog jeg de gamle Køer med, de ældste, jeg har efter planmæssigt Valg af Tillægsdyr; havde jeg haft dem ældre, 16 eller 18 Aar gamle, saa havde jeg fremstillet dem; thi man er i Jylland saa bange for Malkeevnens Udvikling af Frygt for,

at Køerne skulle komme til at malke for stærkt; de kunne saa ikke holde længe nok ud, hedder det, de gaa tilgrunde i en ung Alder, fordi de ødelægges af Malkning, der nedbryder Helbreden og svækker Legemet, saa at de hverken kunne taale Luft eller Blæst uden at faa Tuberkler etc. etc. For at imødegaa denne aldeles overdrevne Ængstelig-
 hed har jeg fremstillet disse gamle Køer, som med den stærkeste Mælkeydelse dog have opnaaet 12 Aars Alderen og endda have Legemet i præsentabel Tilstand. En Dommerkomite kan bestemme, at den vil principmæssig ej præmiere Dyr udover en vis Alder, og dertil er Intet at sige, men seer man bort derfra, saa er det en ren Misforstaaelse, naar en Dommerkomite vil fremhæve Alderen alene som en Anke, der gjør en Samling af Malkekvæg i mindre Grad værdig til Anerkjendelse; thi naar vi ville bedømme en stærkt malkende Besætnings Godhed, Holdbarhed og Kraft af den udstillede Samling, saa kan man ikke sige, at denne Samling vilde fortjene en højere Anerkjendelse, dersom den med samme Ydre var nogle Aar yngre, thi den ældre Samling har dog givet en ganske anderledes Prøve paa og Garanti for sin indre Kraft og paa sin Evne til at taale den største Malkning, ligesom ogsaa den ældre Samling i en fortrinlig Grad bidrager til at godtgjøre, at ogsaa Frugtbarheden har kunnet holdes vedlige i Forbindelse med stor Mælkeydelse. Jeg har iagttaget mange Skuffelser ved Dannelsen af Stammer, hidrørende fra Overdrivelse med Fodring og Pleje, hvor man særlig stiler efter at faa noget for Øjet i kort Aaremaal, og jeg har udviklet, hvorledes netop denne Forceren ved Overfodring og Forkjæling umuliggjør Udviklingens Fremgang ad den Vej, idet Besætningsens Bevarelse bliver mere og mere vanskeliggjort, saa at man tvinges til stadig delvis Fornyelse ved Indkjøb, og tilsidst umuliggjort, naar Uheldene og Fortrædelighederne ved Selvtillæg overgaa rimelige Grænser, men lige overfor dette har jeg netop ønsket at vise, at man ved varsom Behandling kan bevare de gamle Køer, og at de endnu i 12 Aars Alderen se ret godt ud.

Kunde jeg have præsenteret Køer af Stammen, 16 eller 18 Aar gamle, saa vilde det have været mig en Fornøjelse, og jeg vilde være stolt deraf, thi jo ældre de stærkt malkende Køer kunne taale at lade sig se, i desto højere Grad afgive de Beviser for, at de Principper, hvorefter Besætningen ledes, ikke blot kunne fremkalde gode Malkere, der kunne taale en Prøve, men at de ogsaa have kunnet bevare Frugtbarheden og Avledygtigheden og love en varig Fremtid.

Ligesom jeg ved Samlingerne fra Borupgaard og Birkelse har kunnet henvise til Ungkvæget fra begge Steder for at paapege dettes Overensstemmelse med de ældre Køer, saaledes skal jeg ogsaa for Rosvangs Vedkommende pege hen paa de yngre Aargange for at vise Opdrætningsmaaden. Thi den 3die Samling fra Rosvang, Katalog Nr. 6, bestaaer af 6 ganske unge Køer, tagne af de to yngste Aargange. To af disse Køer kælvede første Gang sidste Vinter som toaarige Kvier, to kælvede første Gang som treaarige Kvier, og de sidste to kælvede anden Gang som Fireaaringer. Her skal jeg dog henlede Opmærksomheden paa, at ogsaa disse unge Dyr have et fremtrædende Malkepræg, som de dog umulig kunne have malket sig til i en saa ung Alder, men som maa hidrøre fra Arv eller fra Opdrætningsmaaden eller fra begge Dele. Individerne i denne Samling ere et Par Generationer yngre end Individerne i de gamle Samlinger, derfor er det baade muligt og rimeligt, at de fra Forældrene have modtaget som Arv et Anlæg til Mælkeydelse og til Malkepræg, men i ethvert Tilfælde har ogsaa Opdrætningen svaret til, hvad jeg altid fremhæver som det heldigste. Thi Størrelse, Brede og Dybde ved disse unge Dyr ere forenede med tynde Muskler, ganske som jeg ønsker det, fordi Dyrene aldrig ere force-rede frem, men have faaet Lov til at udvikle sig jævnt og normalt igjennem den Tid, de behøve til at naa den fornødne Udvikling, nogle 2, andre 3 Aar inden første Kælving.

Min Hensigt med at fremstille de mange Samlinger

har udelukkende havt til Formaal at godtgjøre, hvorledes man i Løbet af et Par Generationer kan af den almindelige jydsk Kvægstamme frembringe Malkekvægsbesætninger, som ikke i nogen Henseende staa tilbage for, hvad man kan opnaa af Anglerkvæg i samme Tidsrum ved at følge den Vej, jeg har fulgt, men jeg har tillige ønsket at godtgjøre, at jeg i ingen Henseende har anvist noget, som jeg ikke selv har havt god Lejlighed til at prøve i Forvejen.

Jeg kunde dermed ønske at slutte, uagtet det er det interessanteste Afsnit, der er tilbage; thi der er ved denne Landmandsforsamling kommet en ny Art af Samlinger frem, nemlig fra Smaa besætninger paa under 20 Køer. Derved er det blevet muligt at faa Samlinger frem, som ligge nærmere ved den almindelige Avl og den almindelige Kvægbestand end de store Samlinger fra de store Herregaardsbesætninger; thi det ligger ligefrem i Sagens Natur, at medens store Besætninger paa 100 Køer eller mere kunne udvikle sig fuldstændig uafhængige af Omgivelserne, saa ville Besætninger paa 20 Køer og derunder, hvor omhyggelig og kyndig de end behandles, altid have ondt ved i Længden at være uafhængige af den nærmeste Omegns Kvægbestand. Drives en saadan lille Besætning selvstændig uden Paavirkning eller Forbindelser med andre, saa varer det ikke længe, inden man naaer til Parring i de nærmeste Slægtled, hvilket Folk som Regel ere saa betænkelige ved, at man med Sikkerhed kan sige, at de smaa Besætninger fra Bøndergaardene kun for en ganske kort Tid kunne bevare, eller i alt Fald have bevaret deres Selvstændighed, og de kunne derfor som Regel kun indenfor visse snævre Grænser udvikle sig ud over, hvad der er almindeligt for Omegnens Kvægbestand. Vi tage næppe fejl, naar vi gaa ud fra, at disse smaa Samlinger nok ere det bedste i deres Egn og tilhøre Besætninger, som Naboerne se op til som deres Mønster og Forbillede, men de have dog deres hele Karakter tilfælles med Omegnens Kvæg, af hvilke de derfor give et ret paalideligt Billede, og de kunne ej heller være udviklede til nogen

betydelig Højde ud over den almindelige Avl og Kvægbestand i Omegnen af deres Hjem. Deri ligger den store Interesse, der knytter sig til en nøjere Betragtning af disse smaa Samlinger, men jeg kan ikke lægge Skjul paa, at jeg nu gaaer ind paa et noget kildent Gebet; thi medens jeg hidtil har kunnet holde mig paa det allernærmeste til Dommerkomiteens Afgjørelse, saa maa jeg med Hensyn til disse mindre Samlinger helt se bort fra Komiteens Bedømmelse og udelukkende holde mig til min egen Dom, jeg vilde endog ønske, at jeg slet ikke kjendte den officielle Bedømmelse.

Der findes 4 Samlinger af den Slags, hvoraf 1 fra Vestjylland fra Hem i Salling, de 3 ere fra Midtjyllands lettere Egne. De repræsentere altsaa netop de Egne af Jylland, som ifølge min foregaaende Udvikling vise os begge Yderpunkterne af den jydsk Kvægbestands Karakter, og de svare fuldstændig til den Beskrivelse, som jeg før har givet; thi den lille Samling fra Salling viser os paa den fuldstændigste Maade, hvad jeg har fremhævet som Hovedkarakteren ved Vestlandskvæget: det Brede, det Dybe, det Tætte og Stærke i Kropbygningen, men fremfor alt det Fyldige i Muskelsystemet, hvorved disse Dyr faa det Sluttede og Afrundede i Formerne, ganske modsat de lettere Egenes Kvæg, som staaer ved Siden af med de aabne og skarpe Former. Jeg er glad ved at fremhæve Samlingen fra Hem i den Henseende ikke blot som en Type paa Vestlandskvæget, thi den staaer langt over dettes Gjennemsnit, men snarere som et Monster for, hvorledes man helst ønsker at se Vestlandskvæget til Studeopdræt, medens det nok maa indrømmes, at næppe mange have det saa komplet.

Og vi betragte nu ved Siden af de 3 andre Samlinger, som have deres Hjem i Eggen mellem Hobro og Viborg og stamme fra de lettere Egne af den dyrkede Del af Jylland. Alle 3 Besætninger ligne hinanden saa fuldstændig i Karakter, at vi godt kunne betragte dem som Et, om der end er nogen Forskjel i den Udviklingsgrad, de

have opnaaet. Disse 3 Besætninger ere fra Vorning ved Faarup, Nørre Onsild og Kirketerp ved Hobro.

Jeg har før sagt, at Kvægbestanden i Jyllands lettere Egne i sit hele Ydre har saa meget tilfælles med stærkt udviklet Malkekvæg, at det endog i Legemets Form og Karakter fremtræder med Malkepræget; og for nu at gjøre mig ret forstaaelig, beder jeg Dem tænke paa den Samling af rødt Kvæg fra Ourupgaard, som findes paa Pladsen, og som i alle Henseender er et fremragende Mønster paa Malkekvæg af bedste Slags. Vi tænke os nu Ourupgaards Samlingen trukken hen til de smaa jyske Samlinger af Malkekvæg og foretage en Sammenligning; saa finde vi da det samme tynde og tilbagetrængte Muskel-system paa begge Steder, vi finde den samme langagtige og aabne Kropform med det skarpkantede Ydre, vi finde den samme Finhed i Lemmer, Hoved og Hals, de samme rene og klare Mælkeaarer og Mælkehuller blottede for al Bindevævsvdannelselse; vi finde helt igjennem den samme Karakter i det Ydre, der peger hen paa Malkedyret, hvor forskjellig end Malkeevnernes Udvikling iøvrigt er. Nu vide vi jo, at Ourupgaards Samling med dens umaadelige Malkeevne stammer fra en Besætning, som utvivlsomt har levet under de alleryppigste Livsvilkaar. Forholdene for denne Samling og de smaa jyske Samlinger ere vistnok forskjellige i højeste Grad, og dog optræde under disse forskjellige Forhold Kvægbesætningerne med den samme Karakter, hvorledes kan dette forklares? Det ligger deri, at under disse meget forskjellige Livsvilkaar er der dog et Princip, der paa begge Steder har været ens, om end ubevist; Besætningernes Fodring har begge Steder svaret til deres Malkeevne; man har holdt Køerne for Mælakens Skyld, paa de smaa jyske Gaarde lige saavel som paa Ourupgaard, men man har aldrig fodret ud over Malkeevnens og Mælkeydelsens Behov. Den svagere Malkeevne ved disse jyske Besætninger har været underholdt ved en svagere Ernæring, der ikke har levnet noget til Samling af Kjød, men den stærkere Malkeevne ved Ourupgaards Samlingen har kræ-

vet og faaet en tilsvarende stærkere Ernæring, som ogsaa er benyttet til Mælk. Hvor højst forskjellig end Fodringen har været for disse Samlinger lige overfor Ourupgaards Samling, Mælkeydelsen har været ligesaa forskjellig og har begge Steder lagt Beslag paa Føden i en saadan Grad, at en overflødig Muskeldannelse har været hindret. Derfor se alle disse Samlinger saavidt ens ud, og de smaa jyske Samlinger have det samme Præg af Mælkekvæget som Ourupgaards Samling.

Men hvorledes forholder det sig nu med de forskellige jyske Samlingers Malkeevne? Malkeorganerne staa jo saa langt under, hvad Ourupgaards Samling udviser, at der næsten ingen Sammenligning kan finde Sted. Er det virkelig Malkekvæg eller er det ikke?

Den vestjyske Samling fra Hem er ikke Malkekvæg, den staaer tvertimod Malkekvæget saa fjernt som vel muligt; den er ganske vist nok i Stand til at malke, thi dette er aabenbart, at ved denne som ved mange andre vestjyske Besætninger er Malkeevnen ved at slaa igjennem ved enkelte Individer, men saa liden Betydning har Mælkeydelsen havt for disse Dyr, at kun den ene af de 3 Køer kan nogenlunde passere som Malkeko, nemlig Nr. 226, som har kælvet sidst i April; dér ere Mælkeaarer og Mælkehuller ret antagelige, og dér er et ret ordentligt Yver; men den dybe Ko Nr. 227, som har kælvet sidst i Marts, er kun helt middelmaadig af Mælkeaarer, Mælkehuller og Yver, og Koen Nr. 229, der har kælvet først i Marts, er saa langt fra at være en Malkeko, at Mælkeaarer og Mælkehuller næsten kun ere sporadisk tilstede, Yveret lille og Huden utaaelig haard og tyk. Samlingens Malkepræg vilde forbedres, dersom man ombyttede Koen Nr. 229 med Katalog Nr. 300, som tilhører samme Udstiller og findes i den Samling, der har taget Kongepremie for Kjødkvæg.

Man kan vel ikke rose denne Samling for meget, naar den fremstilles for, hvad den er, nemlig en Samling vestjydsk Kvæg, særlig egnet til Studeopdræt, men naar den

præsenteres som Malkekvæg, maa den sees med andre Øjne. Dommerne have sat den øverst i Rækken blandt de smaa Samlinger af jydsk Malkekvæg og tilkjendt den 1ste Præmie, og hvad enten de sætte den øverst eller nederst, kan det lige godt forsvares; den absolute Mælmængde, som denne Samling af svære Køer yder, er maaske større, end hvad de andre finere og lettere Samlinger formaa at præstere, hvilket dog ej vil sige meget, da en Ko med dobbelt Vægt ogsaa nødvendigens maa give mest Mælk, men Samlingen har malket saa lidet, at ved de to Køer (fornemmelig den ene) har Mælkeydelsen ikke i fjerneste Grad ytret nogen Indflydelse paa Dyrenes Ydre. Spørges der, hvilken Samling staaer nærmest ved Maalet for rent og godt Malkekvæg, enten denne svære Samling fra Salting eller de lettere Samlinger fra Jyllands lettere Egne, saa vil jeg sige de sidste ere paa rette Vej, de mangle blot en yderligere Udvikling af den Malkekarakter, som helt har gjennemtrængt dem, og de kunne let malkes op til en højere Mælkeydelse ved forøget Fodring, naar man blot indskrænker sig til at lade Foderforøgelsen holde Skridt med Malkeevnens Udvikling, og det er ingen vanskelig Sag mellem Samlinger af en saa ensartet Beskaffenhed at afgjøre, om den ene er lidt fremmeligere end den anden; men om den vestjydske Samling staaer nærmere eller fjernere Maalet for godt Malkekvæg end disse smaa Samlinger, er det ikke let at føre noget Bevis for, thi den er paa den anden Side af Stregen og staaer de øvrige Samlinger saa overordentlig fjernt, saa vist som det er, at naar en er Øst for Maalet og en anden Vest for Maalet bliver den indbyrdes Afstand saa betydelig, at her ingen Sammenligning kan finde Sted. Dog dette kan jeg sige, at denne vestjydske Stamme er overmaade langt fra at have Malkekarakter, og da Dommerne have udtalt, at den har fremragende Malkeevner, saa har jeg tilladt mig at sætte Ourupgaards Samling ved Siden af for derved at godtgjøre, at der altsaa kan være to meget forskellige Meninger om, hvad der kan forstaaes ved fremragende Malkeevner.

Men jeg vender tilbage til de smaa Samlinger fra de lettere Egne og glæder mig over, at Dommerne have ydet dem Anerkjendelse alle tre. Jeg føler mig saa tiltalt af disse Dyrs hele Karakter, at jeg gjerne vil yde dem al den Roes, som de med Rette kunne tilkomme, for at hæve deres Anseelse og for at henlede Opmærksomheden paa deres Værdi som Malkedyr, thi denne Kvægbestand med dens beskedne Ydre fortjener en langt bedre Skjæbne end at oversees, og jeg tillader mig at sige, naar vi virkelig igjennem større Strøg af Jylland have Kvæg af den Slags og af den Godhed som Malkekvæg, saa have vi baade en rig og let tilgængelig Kilde til godt Malkekvæg, som vi skulle betænke os 2 Gange paa at vrage. Og skulde det nu være, at nogle af d'Hrr. fra Øerne med deres Forkjærlighed for Anglerracen muligen skulde trække paa Smilebaandet ved Tanken om, at der midt i Jyllands lettere Egne skulde findes en Kvægstamme af en saadan Godhed, at den til vort Brug kan anbefales som en Konkurrent til Anglerkvæget, saa beder jeg Dem tænke Dem, at disse smaa Samlinger stode dækkede med en rød Hud af Anglerracens bekjendte ensartede Farve; vilde De da ikke finde, at det dog var ganske vakkert Anglerkvæg, saaledes som vi for ca. 30 Aar siden fik det fra Angel til Danmark. De vilde vel finde, at det havde ikke nogen videre stærk Udvikling af Malkeevnen, men De vilde ikke være bange for at modtage det, og De vilde ej heller tvivle paa, at de uden Vanskelighed kunde malke det op, naar De fik det under den Behandling og Pleje, som De byde Anglerkøerne. Og vi, som bo højt oppe i Jylland og spørge efter, hvor vi skulle faa godt Malkekvæg fra, vi skulle skjonne paa, at vi have saa godt Kvæg i vort eget Hjem, som er saa særdeles egnet til at arbejdes op til Mejeribrug; thi vi komme langt videre og langt sikrere frem med dette end med indført Anglerkvæg, som paa vore aabne og usikre Græsmarker og under vore barske Vejrforhold først skal lære at befinde sig vel. Der staaer paa Udstillingen en Samling Anglerkvæg fra Vendsyssel og født dér. Staaer

den i nogen Retning over de smaa jydsk Samlinger, eller staar den ikke tvertimod langt bag ved dem?

Jeg har bedet Dem om at betragte disse smaa Samlinger af jydsk Malkekvæg i Sammenligning med Samlingen fra Ourupgaard, som allevegne, hvor den præsenteres, vil være et Mønster paa Malkekvæg; thi jeg vilde gjøre det i Øjne faldende, at den lille Samling af vestjydsk Kvæg, der her staaer hædret som et Mønster paa jydsk Malkekvæg fra smaa Gaarde, staaer Karakteren af virkeligt Malkekvæg saa fjernt som vel muligt, men at de tilstedeværende smaa Samlinger fra Jyllands lettere Egne have Malkekarakteren fuldstændig, men mangle blot Udviklingen.

Nu kunde jeg ønske at trække Ourupgaards Samling frem langs Rækken af de præmierede jydsk Samlinger fra større Gaarde og sammenligne hver enkelt af de jydsk Samlinger med denne, for paa nært Hold at vise, at hvor sikre og paalidelige Fremskridt i det jydsk Malkekvægs Udvikling der end kan paavises siden Landmandsforsamlingen i Viborg, saa staaer dog dets bedste Repræsentanter endnu i forskellige Retninger væsentlig tilbage for det Standpunkt, det bedste Anglerkvæg har naaet. —

Der var endnu flere Afdelinger af Udstillingen, som jeg ifølge det Hverv, der er mig overdraget, skulde gennemgaa, men jeg har ikke kunnet overkomme det, thi Stoffet er helt overvældende. Den Plan, jeg har fulgt ved Bearbejdelsen, har gaaet ud paa at besvare det Spørgsmaal: hvad er der at lære af denne Udstilling.

Jeg nærer det Haab, at det maa være lykkedes mig at drage i alt Fald nogle af de vigtigste Hovedpunkter frem.